C/2025/766

11.2.2025

Avizul Comitetului Economic și Social European

Politici industriale sectoriale în sprijinul unei mai mari autonomii strategice

(aviz din proprie inițiativă)

(C/2025/766)

Raportor: **Alain COHEUR**

Raportor: **Antonello PEZZINI**

Consilier	Giannino BERNABEI (pentru coraportorul Cat.1)
Decizia Adunării Plenare	18.1.2024
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale
Data adoptării în secțiune	5.11.2024
Data adoptării în sesiunea plenară	4.12.2024
Sesiunea plenară nr.	592
Rezultatul votului (pentru/împotrivă/abțineri)	189/3/3

1. Concluzii și recomandări

1.1. În siajul avizelor sale anterioare, Comitetul Economic și Social European (CESE) a subliniat existența unor riscuri comune în anumite sectoare industriale foarte diferite. Deși soluțiile aduse pot fi adesea identice, ele ar trebui să fie aplicate specific. CESE solicită de urgență Comisiei Europene (CE) să reia analizele și evaluările și abordările sectoriale ale politicii industriale prin exerciții de analiză prospectivă, pentru a recâștiga poziții competitive la nivel mondial.

1.2. CESE solicită CE să introducă rapid măsuri specifice în sprijinul diverselor sectoare strategice, cum ar fi chimia și sectoarele aflate în legătură cu ea, metalurgia și securitatea cibernetică.

1.3. CESE consideră că piața unică trebuie să asigure o mai mare autonomie față de dependențele externe în lanțurile de aprovizionare, de procese și de produse, dar și să-i îndrume pe cei 450 de milioane de consumatori ai săi către produse europene prin definirea standardelor de sustenabilitate, circularitate și amprentă de carbon, permițând astfel pieței unice să-și consolideze și mai mult legitimitatea.

1.4. Pentru a combate declinul industrial, CESE consideră că întreprinderile au nevoie de acces la instituții bancare care să sprijine o politică industrială ancorată la nivel regional, de lucrători din ce în ce mai calificați și de centre universitare care promovează inovarea și cercetarea pentru a crea locurile de muncă ale viitorului.

1.5. În sectorul chimiei, CESE subliniază că trebuie consolidate parteneriatele pentru a stimula inovarea și investițiile, că trebuie relocalizată industria chimică și că trebuie amplasate centre decizionale pe teritoriul european, trebuie uniformizate standardele de calitate pentru deșeurile de plastic sortate/tratate în prealabil și trebuie instituită o piață secundară unică și deschisă pentru a asigura o aprovizionare continuă cu deșeuri de plastic pentru funcționarea instalațiilor de reciclare chimică.

1.6. În domeniul securității cibernetice, în contextul amenințărilor existente, CESE recomandă o gestionare sporită, care trebuie să fie constantă, și dezvoltarea unor programe de asistență tehnică preventivă care să fie accesibile tuturor întreprinderilor.

1.7. În opinia CESE, este inacceptabilă o nouă scădere a industriei metalurgice, deoarece riscă să ne submineze grav autonomia strategică, toate sectoarele industriale (sectoarele feroviar, nuclear, maritim, spațial, de construcții de mașini apărare etc.) și, prin urmare, viitorul nostru industrial. Mai mult ca oricând, Europa are nevoie să introducă un Pact industrial pentru a-și consolida Pactul verde și Planul de acțiune pentru economia circulară, pentru a consolida alianțele industriale din industria metalurgică prin proiecte importante de interes comun, pentru a reindustrializa multe teritorii delăsate, pentru a recrea locuri de muncă de calitate și la nivel local.

2. **Observații generale**

2.1. În condițiile crizei permanente („permacriză"), Europa a devenit conștientă de necesitatea de a răspunde dependențelor sale strategice și deficiențelor sale structurale. Autonomia strategică poate fi obținută numai dacă industriile de bază și cele strategice, inclusiv industriile energivore și care consumă multe resurse hidrologice, rămân și investesc în Europa.

2.2. Din cauza lipsei de fiabilitate a rețelelor globalizate, necesitatea ca siguranța lanțurilor de aprovizionare să fie îmbunătățită devine o necesitate economică și operațională. Deteriorarea contextului geopolitic și de securitate și măsurile luate de unele țări terțe au creat condiții pentru un cvasi-monopol asupra materiilor prime, ca urmare a subvențiilor masive pentru producție care duc la denaturarea comerțului și la concurență neloială.

2.3. Mai mult ca oricând, consumatorii tind să prefere achiziționarea de produse sănătoase, durabile și locale, cu cerințe mai stricte de proximitate și trasabilitate, ceea ce pledează, de asemenea, în favoarea relocării producției în Europa. Sectoarele noastre industriale joacă un rol-cheie în tranziția economiei.

2.4. Scopul acestui aviz din proprie inițiativă este de a arăta importanța anumitor sectoare în realizarea autonomiei strategice și modul în care politicile industriale sectoriale le pot sprijini. Numeroase sectoare sunt esențiale pentru ca Europa să devină autonomă. Pentru a completa viziunea prezentată în avizul pe tema „Către o Europă mai rezilientă, mai competitivă și mai durabilă" ([1]), alegerea s-a axat pe sectoarele chimic, de securitate cibernetică și metalurgic, având în vedere abordarea generală prezentată în Versailles și Granada și apoi dezbătută din nou în contextul Declarației de la Antwerpen, din 4 martie 2024 ([2]).

2.5. Un plan de acțiune industrială trebuie să permită regândirea strategiilor noastre industriale sectoriale pentru a face față tuturor situațiilor de tranziție și provocărilor cu care se confruntă. Pentru industriile noastre, imperativele esențiale sunt următoarele:

— securizarea accesului la materii prime critice (MPC) ([3]);

— gestionarea întreprinderilor într-un mod eficient din punctul de vedere al resurselor de carbon și apă ([4]), pentru a ține seama de legătura existentă între energie, apă și MPC;

— integrarea progreselor legate de digitalizare ([5]);

— accesarea resurselor financiare și

— accesul la forță de muncă calificată, la programe de formare continuă și de recalificare, acordând atenție deosebită IMM-urilor, în special prin introducerea unei foi de parcurs cu trăsături umane și sociale ([6]).

([1]) JO C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj?locale=ro.
([2]) https://cms.antwerp-declaration.eu/uploads/declaration.pdf.
([3]) JO C 349, 29.9.2023, p. 142.
([4]) JO C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj și avizul CESE JO C, C/2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.
([5]) JO C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj?locale=ro.
([6]) JO C, C/2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.

2.6. Pentru ca întreprinderile să rămână competitive într-un context în care ele nu concurează neapărat în condiții echitabile cu omologii lor, piața unică trebuie revitalizată, astfel cum propune rapoartele Letta și Draghi, trebuie promovate cercetarea și inovarea de vârf, în sectoare precum inteligența artificială (IA), tehnologiile cuantice, biotehnologiile, materialele avansate, tehnologiile care contribuie la obiectivul zero emisii nete și a îmbunătăți lanțurile de aprovizionare și de transport, facilitând în același timp accesul la credite.

2.7. Aceste provocări uriașe intervin într-un moment în care întreprinderile se confruntă cu cea mai gravă încetinire a creșterii economice dintr-un deceniu, în care cererea scade, costurile de producție cresc și investițiile se mută înspre alte regiuni. Mai mult ca niciodată, întreprinderile au nevoie urgentă de claritate, previzibilitate și încredere în Europa și în politica sa industrială sectorială.

2.8. Aflându-se în avangarda politicilor climatice, întreprinderile noastre, inclusiv cele active în sectoare strategice, ar putea fi dezavantajate din punct de vedere concurențial din cauza unor standarde de mediu mai stricte decât cele pe care trebuie să le respecte alți actori globali. Pentru a aborda acest aspect, sectorul industrial ar putea fi pus pe picior de egalitate cu concurenții săi prin punerea în aplicare a unor măsuri politice care pot reduce riscul relocării emisiilor de dioxid de carbon și, în același timp, pot favoriza întâietatea în domeniul tehnologiei industriale.

2.9. Prin tranziția către o economie durabilă, UE poate deveni lider în sectoarele emergente ale tehnologiilor curate, putând deveni catalizator și pentru modernizarea propriei industrii. Două dintre oportunitățile ivite vizează poziția de lider tehnologic în domeniul energiei din surse regenerabile și al utilizării eficiente a apei și realizarea unei economii mai circulare.

3. **Sectoare industriale reziliente și competitive**

3.1. Pentru sectoarele industriale, provocările sunt următoarele:

— să-și adapteze capacitatea de a integra noi imperative competitive și de a demonstra o mai mare reziliență;

— să absoarbă șocurile, să reacționeze flexibil la cerințele în schimbare ale pieței;

— să-și susțină activitățile nelimitându-se la criteriile de cost, pentru a ține seama cum se cuvine de dimensiunea serviciului și a calității, de protecția mediului și de protejarea resurselor umane (locuri de muncă de calitate);

— să-și îmbunătățească performanța în termeni de energie și de utilizare a materialelor, optimizându-și în același timp nivelurile de competitivitate pe piețele mondiale;

— să mențină un nivel semnificativ de investiții în inovare tehnologică;

— să-și faciliteze accesul la capitalul de risc european și național.

3.2. În acest scop, întreprinderile au nevoie de acces la instituții financiare care să sprijine politica industrială europeană. Va fi esențial ca sectorul privat și băncile să pună la dispoziție finanțare. În pofida nivelurilor ridicate ale datoriei și ale inflației care îi limitează marja de manevră, sectorul public trebuie să joace în continuare un rol-cheie în accesul la finanțare, dar ar trebui utilizate și resurse ale sectorului privat, canalizând economiile gospodăriilor – acolo unde este cazul – către active financiare mai rentabile.

3.3. Ar trebui pus accentul pe mecanismul de redresare și reziliență și pe fondurile structurale și regionale pentru a integra și a construi cât mai repede și la un nivel de vârf pe plan mondial infrastructuri europene energetice, digitale, de captare, utilizare, stocare și reciclare a dioxidului de carbon, deoarece este vorba de proiecte importante de interes european comun. Trebuie decongestionat transportul transfrontalier, trebuie dezvoltate rețelele transeuropene și trebuie eliminate barierele din calea autorizării proiectelor de transformare industrială.

3.4. De asemenea, transformările în curs vor necesita un număr semnificativ de lucrători tot mai calificați. Forța de muncă calificată pentru a lucra în domeniul energiei din surse regenerabile și digitalizate în UE este însă rară, tendința pentru mobilitate este uneori scăzută, iar angajatorii se confruntă cu o concurență ridicată din partea sectoarelor de activitate adiacente. Se estimează că acest deficit de forță de muncă se va agrava atât pentru lucrători, cât și pentru personalul de conducere. În același timp, dezvoltarea IA prezintă oportunități și provocări încă dificil de evaluat, dat fiind că depășește capacitatea umană de colectare și analiză a datelor sau chiar de concepție. Este vorba despre o nouă revoluție industrială care necesită un nou cadru cultural și noi competențe esențiale pentru noi locuri de muncă cu înaltă calificare.

3.5. Prin examinarea cuprinzătoare a nevoilor de la nivel sectorial, este important să se obțină o imagine consolidată a nevoilor în materie de competențe, ținând seama de inversarea piramidei vârstelor și de sosirile și plecările de pe piața forței de muncă.

3.6. În acest context, CE trebuie să efectueze studii fiabile. După caz, ar putea fi introduse măsuri cu caracter social pentru ca aceste tranziții să fie încununate de succes, pentru a optimiza transformările pozitive și a reduce la minimum perturbările negative din societate. În același timp, trebuie dezvoltate sectoare de excelență care să pună la dispoziție forță de muncă calificată.

3.7. Deși creșterea concurenței la nivel mondial ca urmare a apariției unor noi economii oferă oportunități de exploatare în continuare a potențialului pieței unice a UE, a specializării inteligente și a extinderii conectivității și lanțurilor valorice globale, ea este însoțită însă de un risc tot mai mare de utilizare a dependențelor economice în scopuri geopolitice și de creare a unor monopoluri foarte puternice la scară globală.

3.8. Din acest motiv, este nevoie să fie consolidată reziliența atuurilor economice strategice ale UE, protejarea drepturilor de proprietate intelectuală și a infrastructurii critice, încât să nu poată fi controlate din exterior și să fie reechilibrată puterea economică, pentru a recâștiga proprietatea asupra unor lanțuri de aprovizionare stabile și sigure. UE trebuie să-și consolideze capacitatea de a stabili obiective economice comune și de a acționa independent.

3.9. Coordonarea eforturilor diplomatice va fi decisivă pentru a asigura tranziția către o economie durabilă ca efort global. UE are o ocazie uriașă de a fructifica și a-și menține poziția de avangardă în diplomația climatică, cu condiția să-și mențină rolul de forță motrice a tranziției durabile și să sprijine o mișcare a schimbării responsabile la nivel mondial.

4. **Sectorul chimiei și al produselor legate de sănătate**

4.1. Chimia este unul dintre sectoarele esențiale pentru autonomia strategică și cele mai afectate de declin, din cauza încetinirii economiei mondiale, a reducerii debușeelor locale și a pierderii competitivității ca urmare a creșterii prețurilor la energie și la materii prime în Europa. Numai sectoarele chimice legate de sănătate și, mai ales, de produsele farmaceutice au reacționat la această situație.

4.2. Industria chimică europeană trebuie să depună eforturi în direcția neutralității climatice, ea jucând un rol esențial în gestionarea schimbărilor pentru multe sectoare industriale. UE trebuie să mențină un echilibru între ambițiile sale ecologice și cele de competitivitate, asigurându-se că legislația sa privind substanțele chimice este eficace și promovează inovarea și că abordarea sa se bazează mai degrabă pe riscuri decât pe interdicții generale pentru game de produse, utilizând – dacă este nevoie – mecanismul „spațiului de testare în materie de reglementare”.

4.3. Reciclarea chimică nu este în prezent suficient dezvoltată, din cauza lipsei unui cadru legislativ adecvat. Ar trebui valorificat întregul potențial al reciclării chimice, prin măsuri în favoarea inovării, instituirea unor condiții de concurență echitabile, lanțuri de reciclare și căi clare de valorificare după utilizare a materialelor plastice care altfel ar fi exportate, incinerate, depozitate ca deșeuri sau risipite.

4.4. Sunt necesare norme ale UE care să sprijine reciclarea chimică ca soluție complementară reciclării mecanice, pentru a atrage investiții în aceste tehnologii și a ajuta UE să-și atingă obiectivele privind conținutul reciclat. Metoda bilanțului de masă, în etape treptate, utilizată pentru a înlocui un procent din conținutul de combustibili fosili (neregenerabili) cu produse din resurse circulare, este esențială.

4.5. Pentru a asigura intensificarea și diseminarea deplină a reciclării chimice, este necesar să se acționeze în conformitate cu anumite principii directoare, cum ar fi:

— intensificarea colaborării bazate pe parteneriat, pentru a stimula inovarea și investițiile, cum ar fi Alianța pentru circularitate în domeniul materialelor plastice;

— relocalizarea industriei chimice și implantarea pe teritoriul european a centrelor de decizie;

— instituirea unor standarde uniforme pentru o abordare transparentă a echilibrului de masă, cu standarde de calitate pentru deșeurile de plastic sortate/tratate în prealabil, utilizând totodată analize ale ciclului de viață pentru a măsura impactul asupra mediului;

— instituirea unei piețe secundare unice și deschise pentru a asigura o aprovizionare constantă cu deșeuri de plastic pentru exploatarea instalațiilor de reciclare chimică.

4.6. În ce privește produsele din domeniul sănătății, biotehnologia și tehnologia de producere a biomaterialelor joacă un rol esențial în industria chimică și oferă numeroase oportunități de a dezvolta produse durabile de înaltă performanță, consolidând în același timp autonomia strategică ([7]).

4.7. Sectorul sănătății și cel farmaceutic ar trebui încurajate, inclusiv prin intermediul unei legi ambițioase privind medicamentele critice, pentru a combate dependențele europene și a ne consolida suveranitatea, reziliența și capacitatea de inovare și producție ([8]).

5. **Sectorul securității cibernetice**

5.1. Internetul industrial al obiectelor este o componentă majoră a celei de-a patra revoluții industriale (sau „Industria 4.0”), care încorporează numeroase concepte și tehnologii, cum ar fi IA, tehnica de calcul în cloud (*cloud computing*) sau realitatea augmentată, dar care nu este suficient protejată și al cărei control rămâne dificil de exercitat.

5.2. În domeniul digital, dincolo de prioritățile de standardizare a tehnologiei informației și comunicațiilor pentru piața unică digitală, Agenda digitală a UE, Strategia privind datele și Regulamentul privind inteligența artificială recunosc importanța adoptării unor standarde pentru următoarea generație de tehnologii, fiind pusă în aplicare o strategie de standardizare.

5.3. Unele aplicații de IA pot reprezenta amenințări la adresa drepturilor cetățenilor și a democrației, indiferent dacă este vorba de sisteme biometrice de clasificare ce utilizează caracteristici sensibile, de recuperare nespecifică a unor imagini faciale de pe internet sau a unor secvențe de supraveghere video pentru a crea baze de date de recunoaștere facială, de recunoaștere a emoțiilor la locul de muncă și în instituțiile de învățământ, de atribuirea unui punctaj social sau de sisteme de IA care manipulează comportamentul uman. Toate aceste aspecte necesită o gestionare sporită și constantă.

5.4. În domeniul securității cibernetice, UE se confruntă cu riscuri tot mai mari și cu amenințări complexe. Pentru a aborda fragmentarea actuală și a promova cooperarea consolidată între statele membre, este esențial să se dezvolte coordonarea între ele, pentru a le determina să facă schimb de informații despre atacurile îndreptate împotriva lor, în pofida caracterului sensibil al informațiilor privind securitatea națională.

5.5. Statele membre trebuie să efectueze o evaluare constantă a riscurilor pentru infrastructură și pentru rețelelor europene de comunicații. Trebuie identificate numeroaselor amenințări la adresa rețelelor și infrastructurilor de comunicații, cum ar fi programele malware de ștergere (*wiper*), programele *ransomware*, atacurile asupra lanțului de aprovizionare, atacuri fizice, sabotajele etc.

5.6. Schimbările constante, anonimatul și lipsa limitelor în spațiul cibernetic prezintă atât oportunități, cât și riscuri pentru funcționarea societății informaționale la nivel individual, național și transnațional. IMM-urile se confruntă cu riscuri grave în materie de securitate cibernetică, iar atacurile cibernetice le sunt adesea fatale. Prin urmare, ar trebui puse în aplicare programe de asistență tehnică preventivă, la care să poată avea acces toate întreprinderile.

([7]) JO C, C/2024/6026, 23.10.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/6026/oj?locale=ro.
([8]) JO C, C/2024/1568, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1568/oj, și JO C, C/2024/3387, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3387/oj.

6. **Metalurgia**

6.1. Metalurgia este o miză subestimată, care nu se limitează la simpla exploatare a oțelului. Într-adevăr, sectorul este responsabil pentru producția de aliaje speciale destinate industriei aerospațiale, electronicii, construcțiilor, în sectorul automobilelor, al trenurilor de mare viteză sau al energiei nucleare, fără a lua în considerare utilizările sale în viața curentă (doze de aluminiu, computere portabile etc.).

6.2. Este clar că, în sectorul siderurgic, multe centre decizionale nu se mai găsesc în Europa, ci în India, de exemplu, în timp ce cercetarea de vârf este încă bine implantată în Europa. Distanța geografică și intelectuală care rezultă între centrele decizionale, de producție și de cercetare duce adesea la pierderea competențelor în domeniul metalurgiei.

6.3. Rezultă un efect în cascadă: astfel, eforturile de cercetare universitară se reduc tot mai mult ca urmare a eliminării metalurgiei din programa de studiu, tradiția acestei specializări se pierde, atractivitatea disciplinelor industriale este în scădere, tinerii cercetători și ingineri lipsesc, locurile de muncă se împuținează, salariile scad, profesia își pierde din atracție, iar sectorul se prăbușește, în timp ce nevoile persistă și continuă să crească puternic.

6.4. În opinia CESE, este inacceptabilă o nouă scădere a industriei metalurgice, deoarece riscă să ne submineze grav autonomia strategică, toate sectoarele industriale (sectoarele feroviar, nuclear, maritim, spațial, de construcții de mașini apărare etc.) și, prin urmare, viitorul nostru industrial.

6.5. CESE recunoaște că noua strategie industrială din 2020 a pus bazele unei politici industriale. Cu toate acestea, după aproape cinci ani, numeroasele vulnerabilități constatate la momentul respectiv nu și-au pierdut relevanța, iar răspunsurile structurale întârzie. Mai mult ca oricând, Europa are nevoie să introducă un Pact industrial pentru a-și consolida Pactul verde și Planul de acțiune pentru economia circulară, pentru a consolida alianțele industriale din industria metalurgică prin proiecte importante de interes comun, pentru a reindustrializa multe teritorii delăsate, pentru a recrea locuri de muncă de calitate și la nivel local.

6.6. Pentru a asigura oportunități pentru sectoarele strategice europene, este esențial și ca cei 450 de milioane de consumatori să fie direcționați către produse europene, prin definirea unor standarde de durabilitate, circularitate și de amprentă de carbon care să-i permită pieței unice să-și consolideze legitimitatea.

Bruxelles, 4 decembrie 2024.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Oliver RÖPKE